

Zaklad smo šli iskat.

Spisal C. Jor.

Ali niti ne veste, kje je Frajmanova jama?“ Tako je začel neko nedeljo popoldne stari Francetnik in izvlekel izza pasa ogoljen mehur. Zamahnil je z njim na levo, na desno in ga odprl z vso svečanostjo, toda v njem ni bilo niti betvice tobaka.

„V mojem mehurju straši“, reče mojemu očetu, „ali bi mi ga ne hotel posoditi ti za vivček, pri tobaku se veliko ložje pogovorimo o tej stvari.“

Oče mu je ponudil svoj, lepo rdeče obrobljeni mehur, dasiravno smo bili vsi uverjeni, da je stari mož pokazal nalašč praznega in zvito zatajil polnega. Iz tega zadnjega si natlači svojo pipico le takrat, kadar ni nikogar v obližju, da bi ga prosil „božje travice“, kakor je imenoval tobak. Tistega dne pa je le dal Francetniku tobaka, da si je nabasal in zapalil vivček.

„S to rečjo je namreč tako.“ — Napravil je zopet precej dolg premor, cmoknil oblastno in potegnil iz kratke pipice, da so se mu napravile globoke vdrtine na izsušenih licih, izpustil par mogočnih dimov in šele sedaj je začel s svojo „storijo“:

„Tista Frajmanova jama je namreč na Koroškem — ali pa tudi vsi veste, kje je to?“ vpraša nas mlade radovedneže, ki smo ga poslušali z največjo nestrpnostjo.

„Da, jaz vem, to je v Volčjem potoku,“ se hitro oglasi moj mlajši bratec.

„Tepček, v Volčjem potoku je le Korošec, a Koroško je pa tam na oni strani Grintavcev.“ — Tako imenuje pri nas ljudstvo vse Kamniške planine in velik del Karavank. — „Med strmim in divjim pečevjem, kamor si je upala redkokatera človeška noga, je bival svoje dni mogočen grad, in v tem gradu je stanoval Frajman, bogat ko sam hudiman. Ker si je pa začel domišljati, da je skoraj tako bogat ko naš ljubi Bogek, ga je ta kaznoval za to prevzetnost in ga izpremenil v železnega moža. Mogočni grad se je razsul, vsi neizmerni zakladi so se pa pogreznili v omenjeno jamo, ki jo mora sedaj nesrečnež stražiti že nad sto let.“

Vsako leto ob Velikem Šmarnu se pa jama odpre za kake tri ure, in blagor dotičniku, ki pride takrat noter! Zlata, srebra in dragih kamenov je kar na kadi, in teh reči si vsakdo lahko nagrabi kar z velnico, seveda le toliko, kolikor more odnesti!

A v jamo že še pride človek, nazaj je pa večja težava. Tri pota drže vanjo in vsa tri so popolnoma enaka. En pot drži v pekel, drugi v vice in le tretji nazaj na površje. Zato mora pa dotičnik, ki hoče priti srečno iz jame, privezati zunaj prejo in odmotavati klopčič vso pot. Kdor ostane notri, ne vidi nič več božjega dneva.“

„Ti, Francetnik, ali nista šla vidva z rajnkim Matkom — Bog mu daj nebesa! — v Frajmanovo jamo in se vrnila popolnoma suha?“ ga vpraša nalašč moj oče, ki mu je bilo znano njuno romanje za zlatolesko srečo.

Žejni bratci.

„Seveda sva šla, toda prišla sva prepozno, in jama je bila že zaprta s težkimi železnimi vrati. Tisti Frajman je pa naju gledal s strašnimi očmi. Menda je bil razsrjen, ker sva zamudila pravi čas. Zakaj kadar bodo one kadi popolnoma prazne, takrat bo rešen tudi on božjega prokletstva,“ ga pouči modri starček.

„Oče, ker ste že tako prebrisani, nam pa še to povejte, kje bi tu blizu dobili kak tak zaklad?“ ga poprosim jaz. Začutil sem čudno žejo po zlatu, ko sem čul o onih kadeh.

„Pri nas, hm, to bo pa najbrže na Kolovškem starem gradu. Večkrat so mi že pravili ljudje, ki so tam mimo hodili, da so videli tamkaj o Šmarnih mašah modre plamenčke.“

„Zakaj ga pa ne gre nihče izkopat, če je res kaj denarja gori?“

„No, to je težavna reč! Predvsem mora dotičnik, ki ga izkopava, ves čas molčati, četudi ga hudobec draži in mu nagaja na vse mogoče načine. In tudi vzdigniti ne sme sam zaklada, če ne, ob letu gotovo umrje.“

„Kako naj pa potem človek dobi denar iz jame, sam menda ne bo skočil ven!“ vpraša stara teta, ki je pila na klopi pri peči hruševo vodo.

„Kako? — Žival ga mora vzdigniti, in za take stvari je najboljši črn maček, zakaj on ima hudobo v repu in je tudi dovolj močan, da pretegne poln sod izkopanega denarja. Seveda mora potem poginiti čez letoindan! A kaj je mačje življenje v primeri s človeškim! In še nečesa ne smete pozabiti! Ko pridete do zaklada, morate vreči nanj blagoslovljen molek, drugače se zaklad pogrezne več ko sto metrov globoko, in potem je ves trud zaman! Nikoli več ga ne dobite!“

To in še marsikaj nam je povedal zgovorni mož tisto popoldne, in mi smo potem vso noč sanjali o železnih možeh in o kadeh, polnih blestečih zlatnikov. — —

* * *

Drugo jutro sem pravil v šoli svojim součencem o Frajmanovi jami in o zakladu, ki baje cvete na Starem gradu. Neizrečeno nas je mikalo, da bi se odpravili po denar, posebno po onega v grajskih razvalinah. A ponoči in tja gor, kjer uka mrtvaška ptica in se vlačijo blede strahovi — ne, to mora biti grozno! Najpogumnejši med vsemi je še bil sin našega mežnarja, ki je stanoval takorekoč na pokopališču.

„Če se ne upate vi, grem pa sam po denar,“ se je bahal junaški Ivan, in nas je bilo skoraj nekoliko sram. Da bi nas ta osramotil, ta pritepenec, ki niti iz naše vasi ni doma — ne, tega pa ne trpimo! Nikakor ne sme pasti tak črn madež na našo fantovsko čast in naše junaštvo! Tako smo si mislili med seboj in še isti dan smo ukrenili vse potrebno, kar bomo rabili, da obogatimo kar čez noč. Jaz naj bi ujel Jakovega mačka, Zoretov Matevžek prinese babičin molek, mežnarjev Ivan motiko in rovnico, Orešnikov Joža, Kuštrov Nacek in Čehov Blažek pa privlečejo vreče in voziček, ki bomo nanj naložili izkopano bogastvo.

„Jaz si kupim tako pipo kot jo imajo Gregoračev stric,“ se hitro odreže Kuštrov Nacek.

„Kaj pipo! To ni nič! Omislim si rajši velikega psa, ki me bo varoval, kadar pojdem v Rudnik krast črešenj — in pa dolgo puško — ravnotako, kakršno ima Črnelski Mišjak,“ modruje Matevžek.

„A jaz bi pa najrajši imel take orglice, ki jih je treba le malo zavrteti, pa pojo kar same. Videl sem jih pri prosjaku, ko sem šel z mamom na božji pot k Sv. Valentinu,“ hiti skoraj v eni sapi Orešnikov Joža.

„Čemu mi bo vsa ta ropotija! Meni je najbolj povšeč graščina, in če bo res Čemšeniška naprodaj, kakor je klical včeraj pred cerkvijo Mačkov Martinek, no, si jo pa jaz kupim! Gospodariti znam, saj sem že pomagal očetu poganjati vole, ko sva vozila les iz gozda,“ se usti Čehov Blažek.

„Meni pa roji vse kaj drugega po glavi,“ se zdajci oglasi Ivan, „jaz pa pojdem študirat in postanem tak gospod, da se mi boste vsi odkrivali in mi poljubljali roko. Saj sem že prosil očeta, a se izgovarja, da stane to preveč denarja! Sedaj pojdem pa lahko v mestne šole — holladri-hop-sasa-tideldidljom!“ Zasukal se je razposajeno in zaplesal po prosu, ki je že semtertja latovalo.

„Ti malopridnež ti nemarni! Le čakaj me, guncvet ti poštanjski, te bom že gospodu učitelju zatožila!“ se nepričakovano oglasi Mihalička, ki je imela koncem vasi ubožno bajto.

„Nič se ne hudujte, mati, vso škodo vam povrnemo!“ jo tolaži Ivan, ki so ga nekoliko ostrašile njene grožnje.

„Seveda, seveda!“ smo mu vsi pritrjevali; zakaj pa tudi ne: saj izkopljemo zaklad!

A sam sem si pa na skrivnem mislil, da si kupim krasen zrakoplav, s katerim splavam v nebesne višave kot lahkokrila ptica. (Konec.)

Ga-ga!

*Ga-ga-ga-ga — strašna žalost,
oj, to jokajo gosi!
Kaj je, kaj je, sive goske,
kaj tako vas žalosti?*

*Ga-ga-ga-ga — strašna žalost,
v pekel, črni volk, s teboj!
Ti požrl nam si gosaka,
kaj bo z nami zdaj, ojoj!*

*Ga-ga-ga-ga — strašna žalost,
oj, sirote ve gosi!
Hajd za volkom, in mrcino
ščipljite od vseh strani!*

C. Golar.

